

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (трети състав)

8 май 2019 година *

„Преюдициално запитване — Равно третиране на мъжете и жените в сферата на социалното осигуряване — Директива 79/7/ЕИО — Член 4 — Забрана за дискриминация, основана на пола — Непряка дискриминация — Работа на непълно работно време — Изчисляване на пенсията за осигурителен стаж и възраст“

По дело C-161/18

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Tribunal Superior de Justicia de Castilla y León (Висш съд на Кастилия и Леон, Испания) с акт от 17 януари 2018 г., постъпил в Съда на 27 февруари 2018 г., в рамките на производство по дело

Violeta Villar Láiz

срещу

Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS),

Tesorería General de la Seguridad Social (TGSS),

СЪДЪТ (трети състав),

състоящ се от: А. Prechal (докладчик), председател на състава, F. Biltgen, J. Malenovský, C. G. Fernlund и L. S. Rossi, съдии,

генерален адвокат: Н. Saugmandsgaard Øe,

секретар: L. Carrasco Marco, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 10 януари 2019 г.,

като има предвид становищата, представени:

- за V. Villar Láiz, от R. M. Gil López, abogada,
- за Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS) и Tesorería General de la Seguridad Social (TGSS), от A. Alvarez Moreno и G. Guadaño Segovia, letradas,
- за испанското правителство, от L. Aguilera Ruiz и V. Ester Casas, в качеството на представители,

* Език на производството: испански.

– за Европейската комисия, от S. Pardo Quintillán и C. Valero, в качеството на представители,
предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано
без представяне на заключение,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 21 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“) и на член 4 от Директива 79/7/ЕИО на Съвета от 19 декември 1978 година относно постепенното прилагане на принципа на равното третиране на мъжете и жените в сферата на социалното осигуряване (ОВ L 6, 1979 г., стр. 24; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 1, стр. 192).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между г-жа Violeta Villar Láiz, от една страна, и Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS) (Национален социалноосигурителен институт) (INSS), Испания) и Tesorería General de la Seguridad Social (TGSS) (Обща социалноосигурителна каса) (TGSS), Испания), от друга, относно изчисляването на нейната пенсия за осигурителен стаж и възраст.

Правна уредба

Правото на Съюза

Директива 79/7

- 3 Член 1 от Директива 79/7 гласи:

„Настоящата директива има за цел постепенното прилагане в сферата на социалното осигуряване и на другите елементи на социалната закрила, предвидени в член 3, на принципа на равното третиране на мъжете и жените в сферата на социалното осигуряване, наричан по-долу „принцип на равното третиране“.

- 4 Съгласно член 3, параграф 1 от тази директива:

„Настоящата директива се прилага:

- а) [за] законно установените схеми, които осигуряват закрила срещу следните рискове:

[...]

– старост;

[...].

5 Член 4, параграф 1 от посочената директива предвижда:

„Принципът на равното третиране означава, че не се допуска каквато и да е дискриминация, основана на пола, пряко или косвено, в частност чрез позоваване на брачното или семейното положение, особено що се отнася до:

- обхвата на схемите и условията за достъп до тях;
- задължението за внасяне на осигурителните вноски и изчисляването на вноските;
- изчисляването на обезщетенията, включително и увеличенията, дължими за съпрузи и на издържани лица и условията, които определят продължителността и запазването на правото на обезщетение“.

Директива 2006/54/ЕО

6 Съгласно съображение 30 от Директива 2006/54/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 5 юли 2006 година за прилагането на принципа на равните възможности и равното третиране на мъжете и жените в областта на заетостта и професиите (преработена) (ОВ L 204, 2006 г., стр. 23; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 8, стр. 262):

„Приемането на правила относно тежестта на доказване играе значителна роля при осигуряването на ефективно привеждане в изпълнение на принципа на равното третиране. Както Съдът е постановил, следва да бъде предвидена разпоредба за осигуряване на разместване на тежестта на доказване в prima facie случаи на дискриминация, с изключение на производства, при които съдът или друг компетентен национален орган е задължен да разследва фактите. Необходимо е обаче да бъде изяснено, че оценката на фактите, от които може да бъде предположено съществуването на пряка или непряка дискриминация, остава въпрос от компетенциите на съответния национален орган в съответствие с националното право или практика. Освен това държавите членки разполагат със свободата да въведат на всеки подходящ етап от производството доказателствени правила, които са по-благоприятни за ищеца“.

7 Член 2, параграф 1 от посочената директива предвижда:

„За целите на настоящата директива се прилагат следните определения:

[...]

- б) „непряка дискриминация“: когато привидно неутрална разпоредба, критерий или практика би поставила лица от един пол в по-неблагоприятно положение от лица от друг пол, освен ако тази разпоредба, критерий или практика е обективно обоснована от легитимна цел и средствата за постигането на тази цел са подходящи и необходими;

[...]“.

Испанското право

- 8 Съгласно член 209, параграф 1 от Ley General de la Seguridad Social (Общ закон за социалното осигуряване), в консолидираната му редакция, одобрена с Real Decreto Legislativo 8/2015 (Кралски законодателен декрет 8/2015) от 30 октомври 2015 г. (BOE бр. 261, 31 октомври 2015 г., стр. 103291 и поправка в BOE бр. 36, 11 февруари 2016 г., стр. 10898) (наричан по-нататък „LGSS“):

„Основният размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст е резултатът от разделянето на 350 на осигурителните основи на заинтересованото лице през 300-те месеца, които непосредствено предхождат месеца на настъпване на осигурения риск [...]“.

- 9 Осмата преходна разпоредба от LGSS гласи:

„[...] Считано от 1 януари 2016 г., основният размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст е резултатът от разделянето на 266 на осигурителните основи през 228-те месеца, които непосредствено предхождат месеца на настъпване на осигурения риск [...]“.

- 10 Съгласно член 210, параграф 1 от LGSS:

„Размерът на пенсията за осигурителен стаж и възраст се определя, като към основния размер, изчислен в съответствие с разпоредбите на предходния член, се приложат следните проценти:

а) 50 % за първите 15 години на осигуряване;

б) считано от 16-ата година, за всеки допълнителен месец на осигуряване се прилага процент, който е — между първия и 248-ия месец - 0,19 %, а за всеки месец след 248-ия - 0,18 %, като приложимият спрямо основния размер процент не може да бъде над 100 [...]

[...]“.

- 11 За 2016 г., на основание на деветата преходна разпоредба от LGSS, от 16-та година нататък за всеки допълнителен месец на осигуряване се прилага процент, който е — между 1-ия и 163-ия месец - 0,21 %, след това за всеки от следващите 83 месеца - 0,19 %, най-много до 100 %.

- 12 Членове 245—248 от LGSS установяват правилата, приложими спрямо работниците на непълно работно време, с оглед на отпускането на икономически обезщетения от системата за социално осигуряване.

- 13 Член 245 („Социална закрила“) от LGSS предвижда:

„1. Социалната закрила, произтичаща от трудовите договори за работа на непълно работно време, се урежда от принципа на приравняване на работниците на непълно работно време към работниците на пълно работно време [...]“.

2. Правилата, залегнали в този раздел, се прилагат спрямо работниците с договор за работа на непълно работно време, договор за заместване на непълно работно време и т.нар. договор „fijo-discontinuo“ [„на повикване“], в съответствие с разпоредбите на членове 12 и 16 от преработения Ley del Estatuto de los Trabajadores [(Закон за статута на работниците)], спрямо който се прилага общият режим, включително работниците на непълно работно време или с договори „fijo-discontinuo“, спрямо които се прилага специалният режим за надомните работници“.

14 Член 246 („Внасяне на вноски“) от LGSS гласи:

„1. Осигурителната основа и основата на вноските на работодателя, които се внасят заедно с нея, е винаги месечна и включва реално получените възнаграждения за отработените часове както в редовното работно време, така и като извънреден труд.

2. Така определената осигурителна основа не може да бъде по-малка от размера, определен с нормативен акт.

3. За часовете извънреден труд се внасят осигурителни вноски при същите основи и проценти като за труд в редовно работно време“.

15 Съгласно член 247 от LGSS, предмет на който е изчисляването на периодите на осигуряване:

„С оглед на доказването на периодите на осигуряване, необходими за възникване на право на обезщетенията при пенсиониране, трайна неработоспособност, смърт и за преживяло лице, временна неработоспособност, майчинство и бащинство, се прилагат следните правила:

a) Различните периоди, през които работникът е бил осигуряван въз основа на договор за работа на непълно работно време, се отчитат, без значение каква е продължителността на труда, положен през всеки от тях.

За целта коефициентът за работа на непълно работно време, който се определя от процента на времето на работа на непълно работно време спрямо времето на работа от сходен работник на пълно работно време, се прилага към периода на осигуряване по договор за работа на непълно работно време, като резултатът е броят дни, считани за дни, за които реално са били внесени вноски за всеки период.

Когато е необходимо, към броя дни, който се получава от това изчисляване, следва да се добави броят дни на осигуряване на пълно работно време, като резултатът е общият брой дни на осигуряване, който се отчита при изчисляването с оглед на достъпа до обезщетенията.

b) Щом бъде определен броят удостоверени дни на осигуряване, се изчислява глобалният коефициент за работа на непълно работно време, който съответства на процента, изразяващ съотношението на броя дни, които са отработени и за които е прието, че са внесени вноски, в съответствие с разпоредбите на буква а) по-горе, спрямо общия брой дни на осигуряване през цялата трудова кариера на работника. [...]

c) Минималният период на осигуряване, който работниците на непълно време трябва да имат за всяко от икономическите обезщетения, за които е определен такъв период, се получава след общо прилагане към съответния период на споменатия в буква b) глобален коефициент за работа на непълно работно време.

Когато за достъпа до съответното икономическо обезщетение се изисква част или целият минимален период на осигуряване да попада в определен срок, глобалният коефициент за работа на непълно работно време се прилага, за да се определи изискуемият период на осигуряване. Във всички случаи времевата рамка, в която трябва да попада изискуемият период, е общо установената за съответното обезщетение“.

16 Съгласно член 248 („Размер на икономическите обезщетения“) от LGSS:

„1. Основният размер на икономическите обезщетения се определя на база на следните правила:

а) Основният размер на обезщетенията под формата на пенсия за осигурителен стаж и възраст и за трайна неработоспособност се изчислява съобразно общото правило [...].

[...]

2. За да се изчислят пенсиите за осигурителен стаж и възраст и за трайна неработоспособност поради общо заболяване, периодите, за които не е налице задължение за осигуряване, ще бъдат взети предвид, отчитайки приложимата към всеки един момент минимална осигурителна основа, за броя предвидени в трудовия договор часове.

3. За да се определи размерът на пенсиите за осигурителен стаж и възраст и за трайна неработоспособност поради болест, която не е професионална, броят дни на осигуряване, изчислен в съответствие с разпоредбите на член 247, параграф 2, буква а), се увеличава чрез [...] прилагане на коефициент от 1,5, но така полученият брой дни не може да бъде по-голям от периода на работа на непълно работно време.

Процентът, който трябва да бъде приложен към съответния основен размер, се определя в съответствие с общата скала, към която препраща член 210, параграф 1, със следното изключение:

[...]“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

17 Видно от акта за преюдициално запитване, г-жа Villar Láiz е поискала от INSS да ѝ бъде изплащана пенсия за осигурителен стаж и възраст.

18 Считано от 1 октомври 2016 г., INSS ѝ отпуска пенсия за осигурителен стаж и възраст, която е изчислена, като основният размер е умножен по коефициент за работа на непълно работно време от 53 %, който отчита факта, че г-жа Villar Láiz е работила на непълно време през голяма част от трудовата си кариера.

19 Запитващата юрисдикция изяснява, че въпросният основен размер произтича от средния размер на осигурителните основи, изчислени съобразно реално получените заплати, които са получени за отработените часове и от които са внасяни вноски известен брой години преди пенсионирането.

20 Г-жа Villar Láiz иска за изчисляването на нейната пенсия за осигурителен стаж и възраст да се приложи коефициент от 80,04 %, за да бъдат периодите ѝ на работа на непълно работно време отчетени все едно са периоди на работа на пълно работно време.

21 След като това искане е отхвърлено, г-жа Villar Láiz предявява иск пред Juzgado de lo Social nº 4 de Valladolid (Съд по трудови и осигурителни спорове № 4, Валядолид, Испания). Тя твърди, че разликата в третирането, установена с националната правна уредба, е причина за непряка дискриминация, основана на пола, защото мнозинството работници на непълно време са жени.

22 С решение от 30 юни 2017 г. Juzgado de lo Social nº 4 de Valladolid (Съд по трудови и осигурителни спорове № 4, Валядолид) отхвърля иска със съображението, че различното третиране на работниците на непълно работно при изчисляването на пенсията за осигурителен

стаж и възраст не представлява дискриминация, тъй като прилаганата формула има за цел изчисляването да съответства на платените вноски, в съответствие с принципа *pro rata temporis*.

- 23 Г-жа Villar Láiz подава въззивна жалба срещу това решение пред запитващата юрисдикция.
- 24 Тази юрисдикция изяснява, че системата за изчисляване на пенсията за осигурителен стаж и възраст е била въведена след постановяването на решение № 61/2013 на Tribunal Constitucional (Конституционен съд, Испания) от 14 март 2013 г. В това решение Tribunal Constitucional (Конституционен съд), като отчита решение на Съда от 22 ноември 2012 г., Elbal Moreno (C-385/11, EU:C:2012:746), обявява за противоконституционна предишната система, съгласно която за придобиването на право на пенсия за осигурителен стаж и възраст времето на работа на непълно работно време се отчита пропорционално на времето на работа на пълно работно време, като обаче се прилага коефициент за умножение от 1,5. По силата на тази система, ако така изчисленият период на положен труд не надхвърля 15 години, работникът няма достъп до пенсия за осигурителен стаж и възраст. С направената реформа законодателят изменя системата за достъп до пенсията за осигурителен стаж и възраст, като за изчисляването на размера на тази пенсия за работниците, трудили се на непълно работно време, въвежда коефициент за работа на непълно работно време.
- 25 Тя посочва, че по правило размерът на пенсията съответства на основния размер, който от своя страна се основава на средния размер на осигурителните основи през годините преди пенсиониране и се умножава с процент, определен съобразно броя години на осигуряване.
- 26 Що се отнася по-конкретно до работниците на непълно работно време, условията за изчисляване на този процент са залегнали в член 247 от LGSS. Според запитващата юрисдикция от цитирания член следва, че периодите на работа на непълно работно време се отчитат не като пълни периоди, а съразмерно на непълното работно време, чрез прилагане на коефициент за работа на непълно работно време, който съответства на процента, изразяващ съотношението между времето на работника на труд на непълно работно време и времето на сходен работник на труд на пълно работно време.
- 27 Накрая, съгласно член 248, параграф 3 от LGSS броят дни на осигуряване, определен въз основа на това изчисление, се увеличава чрез прилагане на коефициент от 1,5, но така полученият брой дни не може да бъде по-голям от този на дните, за които реално е била внесена вноска.
- 28 По мнение на същата юрисдикция оттук следва, че при периоди на работа на непълно работно време испанското право най-често има неблагоприятни последици за работниците на непълно работно време в сравнение с работниците на пълно работно време, и че само в малък брой определени случаи последиците са неутрални, когато коефициентът за работа на непълно работно време е по-голям или равен на две трети от работата на пълно работно време.
- 29 Ето защо според запитващата юрисдикция в случай на работа на непълно работно време системата за изчисляване на пенсията е неблагоприятна в две насоки. Всъщност наред с факта, че заплатата на работника на непълно работно време и впоследствие приложимият основен размер са по-ниски от тези на работника на пълно работно време, тази система намалява — пропорционално на продължителността на работата на непълно работно време — периода на осигуряване, който е взет предвид, за да се установи приложимият към основния размер процент.

- 30 Запитващата юрисдикция изяснява, че националната система за изчисляване на пенсията за осигурителен стаж и възраст в случай на работа на непълно работно време е неблагоприятна предимно за жените, защото според Instituto Nacional de Estadística (Национален статистически институт, Испания) през първото тримесечие на 2017 г. 75 % от работниците на непълно работно време са жени.
- 31 При това положение запитващата юрисдикция смята, че разглежданите по главното производство разпоредби водят до непряка дискриминация, основана на пола, която е в разрез с член 4, параграф 1 от Директива 79/7 и с член 21 от Хартата. Според нея всъщност въпросните национални разпоредби не изглеждат да отговарят на правомерна цел на социална политика, или най-малкото не са пропорционални на такава цел.
- 32 Запитващата юрисдикция счита, че е невъзможно LGSS да се тълкува в съответствие с член 4, параграф 1 от Директива 79/7. В тази насока тя уточнява също че съгласно практиката на Tribunal Constitucional (Конституционен съд) национална правна уредба като разглежданата по главното производство не може да бъде оставена без приложение от испанската юрисдикция, освен ако последната е сезирала Съда с преюдициално запитване или Tribunal Constitucional (Конституционен съд) — с предварителен въпрос за конституционосъобразност.
- 33 При тези обстоятелства Tribunal Superior de Justicia de Castilla y León (Висш съд на Кастилия и Леон) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:
- „1) Съгласно испанското право пенсията за осигурителен стаж и възраст се изчислява, като към основата на пенсията, определена с оглед на заплатите от последните години, се приложи процент, който зависи от броя на годините на осигуряване за целия трудов живот. Трябва ли да се счита, че национална разпоредба като член 247, буква а) и член 248, параграф 3 от [LGSS], която при периоди на работа на непълно работно време намалява броя на годините, които се вземат предвид за прилагането на процента, противоречи на член 4, параграф 1 от Директива [79/7]? Изисква ли член 4, параграф 1 от Директива [79/7] броят на годините на осигуряване, които се вземат предвид при определянето на процента, прилаган за изчисляване на пенсията за осигурителен стаж и възраст, да се определя по един и същ начин за работниците на пълно и на непълно работно време?
- 2) Трябва ли да се приеме, че национална правна уредба като оспорената по настоящото дело противоречи и на член 21 от [Хартата], поради което националната юрисдикция е длъжна да осигури пълното действие на Хартата и да не прилага оспорените национални законови разпоредби, които ѝ противоречат, без да е необходимо да изисква или да изчаква предварителното им премахване по законодателен или друг конституционен ред?“.

По преюдициалните въпроси

По първия въпрос

- 34 С първия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 4, параграф 1 от Директива 79/7 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска правна уредба на държава членка, като разглежданата по главното производство, съгласно която размерът на контрибутивната пенсия за осигурителен стаж и възраст на работник на непълно работно време се изчислява, като основният размер, определен въз основа на реално получените възнаграждения и реално внесените вноски, се умножи по процент, който зависи от продължителността на периода на осигуряване, като към този период се прилага коефициент за

работа на непълно работно време, равен на съотношението между времето на реално положен труд на непълно работно време и времето на труд, положен от сходен работник на пълно работно време, и този период се увеличава с прилагането на коефициент от 1,5.

- 35 Член 4, параграф 1 от цитираната директива забранява каквато и да е дискриминация, основана на пола, пряко или косвено, по-специално що се отнася до изчисляването на социалноосигурителните обезщетения.
- 36 В тази насока като начало следва да се констатира, че национална правна уредба като разглежданата по главното производство не води до пряка дискриминация, основана на пола, тъй като се прилага без разграничение спрямо работниците от мъжки и от женски пол.
- 37 По отношение на въпроса дали такава правна уредба съдържа непряка дискриминация трябва да се припомни, че в контекста на Директива 79/7 това понятие следва да се разбира по същия начин както в контекста на Директива 2006/54 (вж. в този смисъл решение от 26 юни 2018 г., МВ (Промяна на пола и пенсия за осигурителен стаж и възраст), C-451/16, EU:C:2018:492, т. 34). От член 2, параграф 1, буква б) от Директива 2006/54 следва, че непряка дискриминация, основана на пола, е налице, когато привидно неутрална разпоредба, критерий или практика поставя лица от един пол в особено по-неблагоприятно положение от лица от друг пол, освен ако тази разпоредба, критерий или практика е обективно обоснована от легитимна цел и средствата за постигането на тази цел са подходящи и необходими.
- 38 Такова особено по-неблагоприятно положение би могло да се приеме за налично по-специално ако се докаже, че правна уредба като разглежданата по главното производство засяга неблагоприятно много по-голям брой лица от единия, отколкото от другия пол (вж. в този смисъл решение от 14 април 2015 г., Cachaldora Fernández, C-527/13, EU:C:2015:215, т. 28 и цитираната съдебна практика). Националният съд следва да провери дали е такъв случаят по главното производство.
- 39 Когато — както в настоящия случай — националният съд разполага със статистически данни, Съдът вече е постановил, че най-добрият начин за сравнение е при групата работници от мъжки пол и групата работници от женски пол да се сравни какъв във всяка от тези две групи е дялът на лицата, които са засегнати от разглежданото правило, спрямо лицата, които не са засегнати от него. Не е достатъчно да се изходи от броя на засегнатите лица, понеже той зависи от това колко работници общо се трудят в държавата членка, както и от това колко от тях са мъже и колко — жени (вж. в този смисъл решение от 9 февруари 1999 г., Seymour-Smith и Perez, C-167/97, EU:C:1999:60, т. 59).
- 40 В тази насока националният съд следва да прецени доколко представените пред него статистически данни за положението с работната сила са валидни и дали могат да бъдат взети предвид, т.е. дали по-специално не са израз на съвсем случайни или конюнктурни събития и дали по принцип изглеждат значими (вж. в този смисъл решение от 9 февруари 1999 г., Seymour-Smith и Perez, C-167/97, EU:C:1999:60, т. 62 и цитираната съдебна практика).
- 41 В настоящия случай от акта за преюдициално запитване следва, че разглежданите по главното производство национални разпоредби най-често имат неблагоприятни последици за работниците на непълно работно време в сравнение с работниците на пълно работно време. Само в ограничен брой случаи тези разпоредби нямат подобни последици, благодарение на смекчаващото действие на мярката, по силата на която за работниците на непълно работно време възприетият брой дни на осигуряване се увеличава с прилагането на коефициент от 1,5.
- 42 В допълнение, видно от статистическите данни, упоменати от запитващата юрисдикция в преюдициалното ѝ запитване, през първото тримесечие на 2017 г. в Испания има 15 906 700 наети лица, от които 8 332 000 мъже и 7 574 600 жени. За същия период общият брой наети

лица на непълно работно време е 2 460 200 (15,47 % от общия брой наети лица), от които 613 700 са мъже (7,37 % от общия брой наети мъже) и 1 846 500 — жени (24,38 % от общия брой наети жени). От тези данни следва, че през въпросния период около 75 % от работниците на непълно работно време са били жени.

- 43 Испанското правителство обаче твърди, че от всички преписки с предмет пенсия за осигурителен стаж и възраст, които са получили положителен отговор от INSS между 2014 г. и 2017 г. и в които периодите на труд и на осигуряване при непълно работно време са били взети предвид, отчитайки глобалния индекс относно работата на непълно работно време, около 60 % от тях са се отнасяли до жени, а 40 % — до мъже.
- 44 По отношение на групата работници, конкретно засегнати от разглежданите по главното производство национални разпоредби, обаче е необходимо да се подчертае, че съгласно преписката на разположение на Съда за 65 % от работниците на непълно работно време, т.е. за лицата, работили средно под две трети от нормалната продължителност на работник на пълно работно време, коефициентът за работа на непълно работно време, приложим спрямо основния размер, е по-нисък от приложимия спрямо основния размер на работниците на пълно работно време. Ето защо работниците със съкратено непълно работно време са в неблагоприятно положение поради прилагането на споменатия коефициент за работа на непълно работно време.
- 45 Както вече бе отбелязано в точка 40 от настоящото решение, запитващата юрисдикция следва да провери дали тези данни са валидни, представителни и значими. В тази насока е уместно по-специално да се припомни, че в настоящия случай сравнението, изложено в точка 39 от настоящото решение, трябва да се отнася до групата работници на съкратено непълно работно време като група работници, реално засегнати от разглежданата по главното производство национална правна уредба.
- 46 Впрочем, както следва и от съображение 30 от Директива 2006/54, оценката на фактите, от които може да бъде предположено съществуването на непряка дискриминация, е от компетентността на съответния национален съдебен орган, в съответствие с националното право или практика, което/която може да предвижда по-специално непряката дискриминация да се доказва с всички средства, а не само въз основа на статистически данни (вж. по аналогия решение от 19 април 2012 г., *Meister*, C-415/10, EU:C:2012:217, т. 43).
- 47 Ако на основание на представените статистически данни и евентуално на други относими сведения запитващата юрисдикция направи извод, че разглежданата по главното производство национална правна уредба поставя в по-неблагоприятно положение особено жените спрямо мъжете, такава правна уредба би противоречала на член 4, параграф 1 от Директива 79/7, освен ако е обоснована от обективни фактори, които нямат общо с каквато и да било дискриминация, основана на пола.
- 48 Такъв би бил случаят, ако избраните средства съответстват на правомерна цел на социалната политика на държавата членка, чието законодателство се разглежда, могат да постигнат преследваната чрез него цел и с оглед на това са необходими (вж. в този смисъл решение от 22 ноември 2012 г., *Elbal Moreno*, C-385/11, EU:C:2012:746, т. 32 и цитираната съдебна практика).
- 49 В този аспект INSS и испанското правителство поддържат, че пропорционалното намаляване на пенсията за осигурителен стаж и възраст при работа на непълно работно време е израз на обща цел на социална политика, следвана от националния законодател, защото тази корекция е от основополагащо значение в рамките на контрибутивна система за социална сигурност. Възщност подобно намаляване се налагало с оглед на принципите на принос и на равенство

между работниците на пълно и на непълно работно време и било обективно оправдано, поради факта че при работа на непълно работно време пенсията е насрещната престация за по-малкото положен труд и по-малкия принос в системата.

- 50 В тази насока следва да се припомни, че обстоятелството, че размерите на пенсии за осигурителен стаж и възраст се адаптират *pro rata temporis*, за да се отчете съкратеното работно време на работниците на непълно работно време в сравнение с това на работниците на пълно работно време, само по себе си не може да се приеме за противоречащо на правото на Съюза (вж. в този смисъл определение от 17 ноември 2015 г., *Plaza Bravo*, C-137/15, EU:C:2015:771, т. 27 и цитираната съдебна практика).
- 51 Съдът обаче е постановил и че мярката, в резултат от която размерът на пенсия за осигурителен стаж и възраст на даден работник се намалява повече, отколкото при пропорционално отчитане на периодите му на работа на непълно работно време, не може да се счита за обективно оправдана с факта, че в този случай пенсията е насрещната престация за по-малко положен труд (решение от 23 октомври 2003 г., *Schönheit и Becker*, C-4/02 и C-5/02, EU:C:2003:583, т. 93).
- 52 В настоящия случай от акта за преюдициално запитване следва, че разглежданата по главното производство национална правна уредба съдържа два елемента, които могат да намалят размера на пенсиите за осигурителен стаж и възраст на работниците на непълно работно време. Първо, основният размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст се определя като функция от осигурителните основи — възнагражденията, реално получени съобразно отработените часове. Оттук следва, че за работника на непълно работно време посоченият основен размер е по-малък от основния размер за сходен работник на пълно работно време. Второ, докато споменатият основен размер се умножава с процент, който се определя от броя дни на осигуряване, към самия този брой дни се прилага коефициент за работа на непълно работно време, равен на съотношението между времето на реално положен от съответния работник труд на непълно работно време и времето на труд, положен от сходен работник на пълно работно време.
- 53 Наистина, действието на втория елемент се смекчава поради факта, че съгласно член 248, параграф 3 от LGSS броят дни на осигуряване, установен след прилагане на коефициента за работа на непълно работно време, се увеличава с прилагането на коефициент от 1,5.
- 54 Трябва обаче да се подчертае, че още първият елемент, а именно фактът, че за работника на непълно работно време основният размер — като насрещна престация за по-малко положен труд — е по-нисък от основния размер за сходен работник на пълно работно време, е в състояние да постигне преследваната цел, която по-специално се състои в съхраняването на контрибутивната система за социална сигурност.
- 55 Ето защо прилагането наред с това на коефициент за работа на непълно работно време надхвърля необходимото за постигането на споменатата цел и по отношение на групата работници, работили на съкратено непълно работно време, т.е. под две трети от сходна работа при пълно работно време, води до намаляване на размера на пенсията за осигурителен стаж и възраст, по-голямо от това, което би било резултат само от отчитането *pro rata temporis* на тяхното работно време.
- 56 При това положение на първия въпрос следва да се отговори, че член 4, параграф 1 от Директива 79/7 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска правна уредба на държава членка, като разглежданата по главното производство, съгласно която размерът на контрибутивната пенсия за осигурителен стаж и възраст на работник на непълно работно време се изчислява, като основният размер, определен въз основа на реално получените възнаграждения и реално внесените вноски, се умножи по процент, който зависи от продължителността на периода на осигуряване — период, към който се прилага коефициент за работа на непълно работно време,

равен на съотношението между времето на реално положен труд на непълно работно време и времето на труд, положен от сходен работник на пълно работно време, и който период се увеличава с прилагането на коефициент от 1,5 — доколкото посочената правна уредба поставя в по-неблагоприятно положение особено работниците от женски пол спрямо тези от мъжки пол.

По втория въпрос

- 57 Предвид отговора на първия въпрос, не е необходимо да се отговаря на втория въпрос.

По съдебните разноски

- 58 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (трети състав) реши:

Член 4, параграф 1 от Директива 79/7/ЕИО на Съвета от 19 декември 1978 година относно постепенното прилагане на принципа на равното третиране на мъжете и жените в сферата на социалното осигуряване трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска правна уредба на държава членка, като разглежданата по главното производство, съгласно която размерът на контрибутивната пенсия за осигурителен стаж и възраст на работник на непълно работно време се изчислява, като основният размер, определен въз основа на реално получените възнаграждения и реално внесените вноски, се умножи по процент, който зависи от продължителността на периода на осигуряване — период, към който се прилага коефициент за работа на непълно работно време, равен на съотношението между времето на реално положен труд на непълно работно време и времето на труд, положен от сходен работник на пълно работно време, и който период се увеличава с прилагането на коефициент от 1,5 — доколкото посочената правна уредба поставя в по-неблагоприятно положение особено работниците от женски пол спрямо тези от мъжки пол.

Подписи